

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการทำการวิจัยคือ เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย และศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการที่จะร่วมมือกับสถานศึกษาในประเทศอินโดนีเซียที่จะบูรณาการวิชาการศึกษาข้ามวัฒนธรรมอาเซียนไว้ในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยว โดยมีวิธีการในดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 4 ข้อตามที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 1 ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือสถาบันการศึกษาในประเทศอินโดนีเซียที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยว การโรงแรม การบริการและการต้อนรับ และ/หรือหลักสูตรอื่นที่ใกล้เคียงกับหลักสูตรการท่องเที่ยว ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

แต่เนื่องจากจำนวนสถาบันการศึกษาในประเทศอินโดนีเซียมีเป็นจำนวนมาก (ดูตาราง 2.3) และไม่มีการรวบรวมสถิติจำนวนสถาบันที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวไว้ ดังนั้นในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดจึงไม่สามารถกระทำได้ ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลการรับรองหลักสูตรการท่องเที่ยวและการต้อนรับประกอบการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้

ตาราง 3.1 แสดงถึงรายชื่อสถาบันและชื่อหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการต้อนรับที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (BAN-PT) ซึ่งใช้แทนจำนวนประชากรทั้งหมดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามีเพียงมหาวิทยาลัยเดียวที่ได้รับการรับรองในหลักสูตรปริญญาตรี ส่วนสถาบันอื่นๆได้รับการรับรองในหลักสูตรวิชาชีพชั้นสูงซึ่งมีคุณวุฒิเทียบเท่ากับการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตาราง 3.1 รายชื่อสถาบันและหลักสูตรการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีและ/หรือเทียบเท่า
ที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล

ลำดับ ที่	ชื่อสถาบัน	หลักสูตร/โปรแกรมการศึกษา	วุฒิปัตร์
1.	Sahid Tourism High School, Jakarta	Hospitality	D4
2.	ST AMPTA Yogyakarta Tourism	Hotel Administration	D4
3.	ST Bali Tourism	Hospitality Administration; Tourism Management	D4
4.	ST Bandung Tourism	Hospitality Administration; Tourism Management; Tourism Destination Management	D4
5.	ST Trisakti Tourism	Hospitality	D4
6.	ST Sahid Tourism Surakarta, Surakarta	Tourism	D4
7.	Udayana University, Denpasar	Tourism	D4
8.	Universitas Pendidikan Indonesia (UPI), Bandung	Tourism Marketing Management	S1

ที่มา: BAN-PT (2011)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ มหาวิทยาลัยในประเทศอินโดนีเซียที่ได้รับการรับรองหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรม ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ที่ตอบรับในการเข้าร่วมในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการติดต่ออาจารย์ที่รับผิดชอบในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรเหล่านี้หรือหลักสูตรอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแต่อาจไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (BAN-PT) เพื่อสอบถามถึงความสำเร็จในการเข้าร่วมในงานวิจัยเพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของตนที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ซึ่งมีสถาบันที่ให้ความร่วมมือในงานวิจัยชิ้นนี้คือ 1) Universitas Pendidikan Indonesia (UPI), Bandung ซึ่งมีการเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีสามหลักสูตร 2) Udayana University, Denpasar ซึ่งมีการเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรี 2 หลักสูตรและวิชาชีพชั้นสูง 1 หลักสูตร และ 3) Trisakti University, Jakarta ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 3 สถาบัน 7 หลักสูตร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 1 คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet) ซึ่งการใช้วิธีนี้เอื้อประโยชน์ให้ผู้วิจัยได้มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับประเด็นต่างๆที่ต้องการศึกษาได้โดยไม่ต้องเดินทางไปยังพื้นที่วิจัย และยังสามารถที่จะเข้าไปค้นหาข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้ตลอดเวลาโดยไม่เป็นการรบกวนสถานที่ที่ต้องการศึกษา (Creswell, 2003) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2 คือ แนวคำถามการสัมภาษณ์ (checklist of interview questions) ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากผลทางการศึกษาที่ดำเนินการในการศึกษาระยะที่ 1 ซึ่งการกำหนดแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์นั้นสามารถช่วยให้ผู้วิจัยควบคุมแนวทางในการถามคำถามได้ (Creswell, 2003)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสองประเภทนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทราบถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศอินโดนีเซียว่าเป็นอย่างไรทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในระดับปริญญา

ตรีในมหาวิทยาลัยของประเทศอินโดนีเซีย และทราบถึงความเป็นไปได้และแนวทางในการบูรณาการวิชาการศึกษาร่วมวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียนเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาที่เปิดสอน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานศึกษาชิ้นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1: การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย และการสร้างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 คือ การทบทวนเอกสารข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (A review of on-line documents) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการท่องเที่ยว การโรงแรม และ/หรือการบริการและการต้อนรับ ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาในประเทศอินโดนีเซียผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet) โดยข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการศึกษาระยะที่ 1 นี้เป็นข้อมูลที่ได้ค้นคว้ามาจาก 2 แหล่งสำคัญคือ 1) เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศอินโดนีเซียที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยว การบริการ และ/หรือการต้อนรับ คำสำคัญที่ใช้ในการหาข้อมูลจากแหล่งดังกล่าวคือ “tourism courses/programs (หรือ hospitality courses/programs) in Indonesia” ซึ่งผลลัพธ์ของการค้นหาคำสำคัญโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่นำเสนอในระดับปริญญาตรีได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวและสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (BAN-PT) ได้รับการติดต่อผ่านตัวแทนหลักสูตรเพื่อสอบถามถึงความยินยอมในการเข้าร่วมสัมภาษณ์ในระยะที่ 2 ของการศึกษา และ 2) เอกสารและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากนั้น ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมในระยะที่ 1 นี้ ยังนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ด้วยเช่นกัน ในคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกได้เป็นสามส่วนคือ ส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไป

เกี่ยวกับสถาบันการศึกษาและผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษานั้น และส่วนที่เป็นแนวทางการบูรณาการทางการศึกษากับสถาบันดังกล่าว

ระยะที่ 2: การสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ของการศึกษาคั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview) และการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Depth Interview) โดยผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์เป็นอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีที่ตอบรับการให้สัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มมีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ 5 ท่าน โดยเป็นอาจารย์ประจำในหลักสูตรการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing Management) หลักสูตรการจัดการอุตสาหกรรมการจัดเลี้ยง (Catering Industry Management) และหลักสูตรการจ้ดการนันทนาการและรีสอร์ท (Recreation and Resort Management) ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลในเมืองบันดุงชื่อ Universitas Pendidikan Indonesia โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้นประมาณ 2 ชั่วโมง ส่วนการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลที่เพิ่มเติมขึ้นมานั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการการต้อนรับ (Hospitality Management) จากมหาวิทยาลัยเอกชนในเมืองบันดุงชื่อ Universitas Trisakti และสัมภาษณ์คณบดีคณะการท่องเที่ยว ที่มหาวิทยาลัยรัฐบาลในเมืองบาหลีชื่อ Universitas Udayana ซึ่งเป็นคณะที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยว 3 หลักสูตรคือ การท่องเที่ยว (Pariwisata) จุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว (Destinasi Pariwisata) และอุตสาหกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว (Industri Perjalanan Pariwisata) โดยเป็นการสัมภาษณ์ในสถานที่ทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์และใช้เวลาในการสัมภาษณ์ท่านละประมาณ 1 ชั่วโมง ในการสัมภาษณ์ทั้งสองแบบได้มีการบันทึกเสียงไว้โดยเครื่องอัดเสียงระบบดิจิทัล

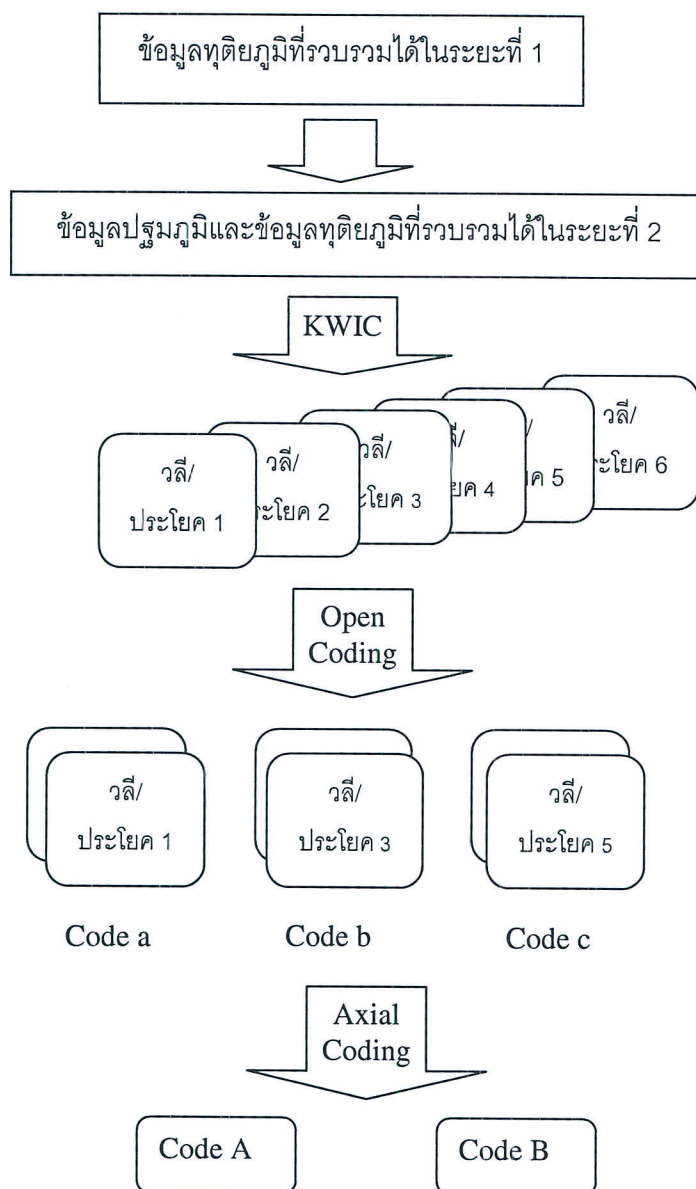
ในระยะเริ่มต้นของการเสนองานวิจัยผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกลุ่มแบบมีโครงสร้างเพียงวิธีเดียว แต่ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ประสานงานทำให้ทราบว่าการจัดสัมภาษณ์แบบกลุ่มในประเทศอินโดนีเซียมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเพราะจะต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเดินทาง ค่าที่พัก และค่าห้องประชุม วิธีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลจึงถูกนำมาพิจารณาเพิ่มเติมอีกหนึ่งวิธีเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกให้กับผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากสามารถดำเนินการได้ ณ สถานที่ทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้การสัมภาษณ์แบบรายบุคคลได้ดำเนินไปในลักษณะของการสนทนาและการ

สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างซึ่งเอื้อประโยชน์ให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (Caffyn & Jobbins, 2003; Yin, 2003) และยังช่วยให้ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซียที่มีความถูกต้องและมีความเป็นกลางเพิ่มมากขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทั้ง 2 ระยะในการศึกษาครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีที่ค่อนข้างเป็นที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีการดังกล่าวนี้กระทำได้โดยแบ่งออกเป็นสองขั้นตอน ดังนี้ 1) ในขั้นตอนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีที่รวบรวมมาได้จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา หลักสูตรที่เปิดสอน ระยะเวลาการศึกษาทั้งหลักสูตร วุฒิปริญญาที่ได้รับหลังจบการศึกษา ข้อมูลที่ได้รับถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ในระยะถัดไป 2) ในขั้นตอนที่สอง ข้อมูลปฐมภูมิ คือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทฤษฎี เช่น คู่มือการศึกษา โครงร่างรายวิชา ของหลักสูตร ที่ได้รับมาจากการรวบรวมข้อมูลในระยะที่สองถูกนำมาวิเคราะห์โดยวิธีการหาคำสำคัญในเนื้อหาข้อมูล (Key-words-in-context หรือ KWIC)(Ryan & Bernard, 2000) และนำไปกำหนดรหัสความหมายข้อมูล (Coding) (Strauss & Corbin, 1998) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณา คำ วลี หรือประโยคที่สัมพันธ์หรือตอบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และแยกออกเป็นส่วนต่างๆโดยพิจารณาถึงความเหมือนและความแตกต่างในความหมายของคำเหล่านั้น แล้วนำไปจัดกลุ่ม/กำหนดรหัสความหมายข้อมูลตามความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่เกิดขึ้นระหว่างคำต่างๆ ในกลุ่ม (รู้จักในนาม Open Coding) กลุ่มต่างๆเหล่านี้จะถูกนำมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่างๆได้ และถูกจัดกลุ่มและกำหนดรหัสความหมายข้อมูลตามความสัมพันธ์นั้นๆ ขึ้นใหม่ (รู้จักในนาม Axial Coding) กลุ่มคำที่ได้ล่าสุดนี้คือคำตอบงานวิจัย (ดูแผนภาพ 2.1) ข้อมูลทฤษฎีได้ถูกนำมาพิจารณาประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ

แผนภาพ 3.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลทั้งสองระยะ

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้ได้ถูกออกแบบให้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็นสองระยะโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นข้อมูลที่รวบรวมมาได้ในแต่ละระยะยังถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่สองได้มีการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิด้วย เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับมามีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้แม่นยำยิ่งขึ้น